

Kartläggning av stöd till studieförbunden i Gävle kommun

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Inledning	4
	2.1 Bakgrund.....	4
	2.2 Metod	5
3	Studieförbundens verksamhet	5
	3.1 Statens mål	5
	3.2 Övergripande	5
4	Verksamhetsbidrag till studieförbunden	6
	4.1 Övergripande fördelning	6
	4.2 Bidrag till studieförbund i Gävle kommun	7
	4.3 Bidrag till studieförbund från Region Gävleborg	8
	4.4 Utveckling per förbund	9
	4.5 Övriga bidrag från kommunen	11
5	Ekonomi ur studieförbundens perspektiv	12
6	Bidrag till studieförbund i andra kommuner	14
7	Slutsatser	15
	7.1 Områden att fokusera på i fortsatt arbete med studieförbunden i Gävle kommun	17

1 Sammanfattning

I denna utredning har vi haft för avsikt att belysa studieförbundens ekonomi i relation till kommunen, Region Gävleborg och staten. När det gäller kommunens medel har vi sammanställt en helhetsbild utifrån de totala medel som går från kommunen till studieförbunden både från kultur och fritid, kommunala bolag och andra förvaltningar.

På nationell nivå har en ökad statlig ersättning kompenserat den minskade kommunala ersättningen till studieförbunden. Kommunerna har mellan åren 2000 och 2016 minskat bidragen till studieförbunden med drygt 31 procent. Regioner och landsting har minskat sin ersättning till studieförbunden med 6 procent under samma period.

I Gävle har verksamhetsbidragen de senaste åren minskat till studieförbunden. Vi kan samtidigt konstatera att det för en del av förbunden finns kommunala medel som ger dem möjlighet att bedriva verksamhet i större omfattning än vad verksamhetsbidragen indikerar. Genom särskilda upplåtelseavtal där kommunen betalar hyran för lokaler och specifika projekt bidrar kommunen med totalt 5,6 mkr utöver verksamhetsbidraget till studieförbunden.

Vi anser att kultur- och fritidsnämnden i det fortsatta arbetet med bidrag till studieförbunden bör fokusera på följande områden:

- Nämnden bör se bidragen till studieförbunden ur ett helhetsperspektiv. Här finns det anledning att se över upplåtelseavtalen gällande lokaler till vissa av studieförbunden. Särskilt i relation till den pågående lokalöversynen som görs.
- Det finns också anledning att tillse tydligare samtalsforum mellan studieförbunden och kommunen gällande verksamhetsutveckling och bidrag, i andra kommuner finns det exempel på årliga träffar.
- I det längre perspektivet finns det anledning att se över modellen för verksamhetsbidrag till studieförbunden som idag bara är kopplad till studietimmar.

2 Inledning

2.1 Bakgrund

Kultur- och fritidsförvaltningen har till Public Partner uppdragit att genomföra en utredning gällande stödet till studieförbunden i kommunen. Uppdraget syftar till att kartlägga det totala stödet till studieförbunden i kommunen. Situationen i Gävle ska också jämföras med tre andra kommuners stöd. Nedan tecknar vi ett förslag till genomförande i enlighet med era intentioner.

Den primära frågeställningen i uppdraget är:

Hur stort är det totala stödet som studieförbunden erhåller i form av dels riktade bidrag och dels olika former av subventionering, exempelvis lokaler?

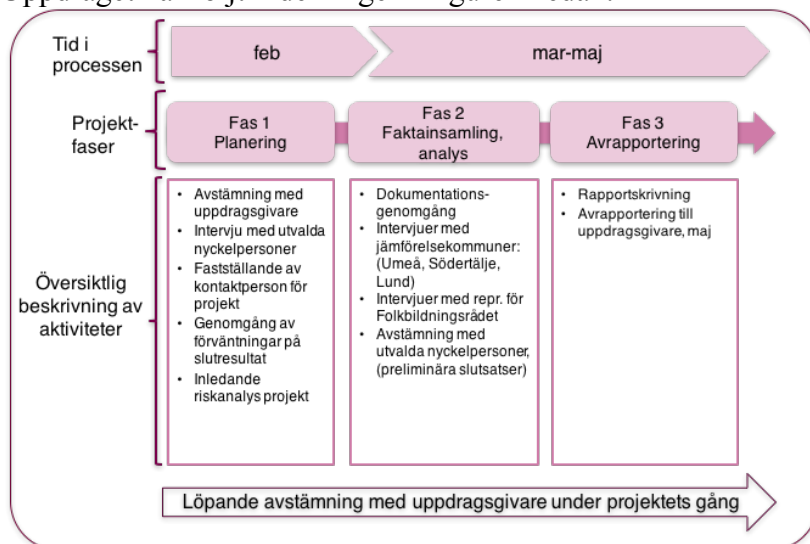
I uppdraget ingår att genomföra en kartläggning av det totala stödet till studieförbunden i Gävle mellan åren 2012 och 2016 med fokus på:

- Bidrag från KoF
- Övriga bidrag/uppdrag från kommunen
- Lokaler, subventionerade
- regional finansiering
- statlig finansiering till Gävles studieförbund

Situationen i Gävle ska också jämföras med tre andra kommuner. Vi föreslår kommunerna Umeå, Sundsvall och Jönköping, baserat på likheter utifrån strukturella förutsättningar (befolkning, skattekraft m.m.).

Kartläggningen har återrapporterats vid kultur- och fritidsnämndens sammanträde i maj månad.

Uppdraget har följt indelningen i figuren nedan.

Figur 1. Översiktlig beskrivning av uppdragets genomförande och tidsplan.

2.2 Metod

Intervjuer har genomförts med representanter för de studieförbund som har representation i Gävle kommun. Vi har även genomfört intervjuer med representanter för kultur- och fritidsverksamheten (eller motsvarande) i de ovan beskrivna kommunerna. Därutöver har vi fört samtal med representanter för Region Gävleborg och Folkbildningsrådet för att inhämta information om statligt respektive regionalt stöd till studieförbunden.

3 Studieförbundens verksamhet

3.1 Statens mål

Det statliga stödet till folkbildning tar utgångspunkt ur av riksdagen fastlagt mål med folkbildningspolitiken:

"Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället"

Villkoren för statens stöd till folkbildning regleras i förordning (2015:218): Förordning om stadsbidrag till folkbildningen. I förordningen anges följande fyra syften med statens stöd till folkbildning:

1. stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,
2. bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen,
3. bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället, och
4. bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.¹

3.2 Övergripande

Studieförbunden ingår tillsammans med folkhögskolorna i den organiserade folkbildningen i Sverige. En stor del av folkbildningsarbetet sker i samverkan med folkrörelser och andra organisationer. Idag är det tio studieförbund som har verksamhet över hela landet. Dessa studieförbund är:

- ABF (Arbetarnas bildningsförbund)
- Folkuniversitetet
- Ibn Rushd studieförbund
- Kulturens bildningsverksamhet
- Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet (NBV)
- Sensus
- Studieförbundet
- Studieförbundet Bilda
- Medborgarskolan
- Studieförbundet vuxenskolan

¹ [Förordning \(2015:218\) om statsbidrag till folkbildningen § 1](#)

Ibn Rushd tillkom som studieförbund år 2008 och Kulturens bildningsverksamhet år 2010. Studieförbunden är mest kända för den verksamhet som bedrivs i studiecirkel, alla studieförbund bedriver också kulturprogram, exempelvis teater, föreläsning eller utställning. Det finns också möjlighet för studieförbunden att bedriva folkbildande verksamhet i andra former för att utforma nyskapande folkbildningsverksamhet.

4 Verksamhetsbidrag till studieförbunden

4.1 Övergripande fördelning

I dagsläget består drygt 70 procent av studieförbundens finansiering av statliga, kommunala och regionala bidrag. Idag är det totala stödet från kommuner, stat respektive landsting fördelat enligt nedanstående tabell.

Tabell 1. Bidrag till studieförbund

	Stat	Kommun	Landsting/ region	Totalt
Årligt bidrag (2000)	1 200 mkr	462,6 mkr	296 mkr	1 958,6 mkr
Årligt bidrag (2016)	1 739 mkr	317,3 mkr	278,4 mkr	2 334,7 mkr
Andel 2016	74%	14%	12%	100%
Förändring (00-16)	+45%	-31,5%	-6%	+19%

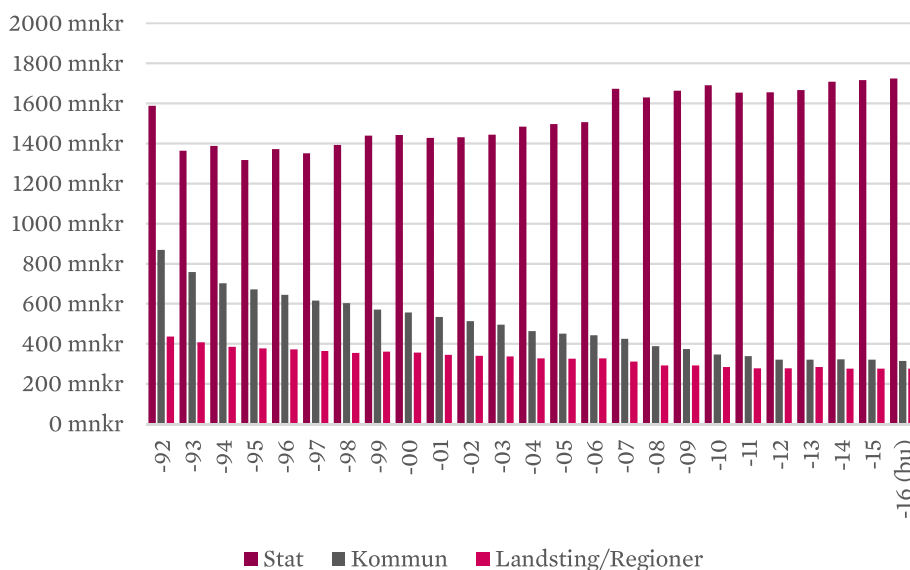
Det statliga stödet var år 2015 1,7 miljarder kronor, att jämföra med kommunernas stöd om totalt ungefär 323 mkr och landstingens stöd på ungefär 277 mkr.² Intressant att notera är att medan staten ökat sina bidrag till studieförbunden har kommuner och landsting minskat sina. Särskilt påtaglig är minskningen hos kommunerna som under 2000-talet har minskat bidragen med totalt 30 procent. Genom statens ökade bidrag har studieförbundsverksamheten totalt sett högre bidrag idag än år 2000, ökningen är 19 procent. Enligt Folkbildningsrådets beräkningar har kommunerna och regionernas minskade bidrag dock inte helt vägt upp av statens ökade bidrag om hänsyn tas till prisomräkningar.

Det här innebär då också att andelen bidrag har minskat från kommunerna. År 2000 utgjorde kommunens bidrag 15 procent av de totala bidragen, år 2016 utgör de 12 procent av de totala bidragen.

Sedan 1990-talet har kommunerna minskat sina bidrag för varje år, med en viss utplaning under de senaste åren. Samtidigt har landstingens/regionernas bidrag inte minskat lika mycket vilket ger en situation där de regionala bidragen har ökat i betydelse för studieförbunden.

² Folkbildningsrådet. Kommunernas och landstingens/regionernas bidrag till studieförbunden 2016.

Figur 2. Offentlig finansiering av studieförbundens verksamhet (prisomräknad) Källa: Folkbildningsrådet.

Fördelningsmodellen när det gäller det statliga bidraget har ändrats sedan inledningen av 2016. De viktigaste förändringarna har varit att det lagts större fokus på prioriterade grupper och att antal deltagare tillmäts en större betydelse (tidigare var det framför allt studietimmar som premierades). Fördelningen av det statliga bidraget följer följande modell:

- Organisationsbidrag 10 %
- Verksamhetsbidrag 82 %
 - Studiecirkel (62 %)
 - Kulturprogram (15 %)
 - Annan folkbildningsverksamhet (5 %)
- Tillgänglighetsbidrag 8 %

Det här innebär att staten dels har värderat upp deltagarantalet jämfört med i tidigare modeller. Det har också gjorts ett tydligare ställningstagande kring vilken form av verksamhet som ska bedrivas för de medel som fördelas, med en särskilt fokus på att göra verksamheten tillgänglig för personer med någon form av funktionsnedsättning.

4.2 Bidrag till studieförbund i Gävle kommun

Alla studieförbund som finns nationellt bedriver någon form av verksamhet i Gävle kommun. Alla har dock inte lokal representation. Stödet till studieförbunden utifrån nämndens uppdrag om kulturverksamhet. På gavle.se framkommer att: "Kultur och fritid ger stöd till studieorganisationerna som fyller en viktig funktion i folkbildning. Många organisationer står bakom förbunden. Det gör att man når ut till många olika grupper av människor och kan erbjuda en bred utbildningsverksamhet"³

Stödet till studieförbunden bygger på en idag förhållandevis gammal modell baserad enbart på studietimmar. Den modellen följer Folkbildningsrådets gamla modell för fördelning och har alltså inte uppdaterats i förhållande till den ändrade inriktning som staten angett. I

³ <http://www.gavle.se/Uppleva--gora/Foreningar-och-organisationer/Studieorganisationer/>

dagsläget har bidraget till studieförbunden i Gävle fördelat sig enligt föregående och innevarande år.

Tabell 2. Bidrag till studieförbunden från Gävle kommun. (2017 prognos)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ABF	1 062 483	1 201 205	1 201 205	1 121 404	1 121 404	939 554
Studiefrämjandet	1 018 200	690 110	690 110	501 525	501 525	420 196
Vuxenskolan	509 989	484 077	484 077	444 586	444 586	372 492
NBV	358 498	468 381	468 381	547 208	547 208	458 472
Studieförbundet Bilda	298 969	312 072	312 072	321 481	321 481	269 348
SENSUS	256 091	305 649	305 649	334 010	334 010	279 846
FU	183 954	121 874	121 874	118 920	118 920	99 636
Medborgarskolan	158 684	92 250	92 250	163 473	163 473	136 964
Ibn Rushd	53 131	24 382	24 382	120 050	120 050	100 582
KBV				27 344	27 344	22 910
Summa	3 900 000	3 700 000	3 700 000	3 700 000	3 700 000	3 100 000

Den sänkning från 3,7 mkr till 3,1 mkr innebär 16 procent mindre bidrag från kommunen till studieförbunden. Mellan åren 2012 och 2013 genomfördes också en minskning i stödet till studieförbunden om totalt 200 tkr. Totalt sedan 2012 har då bidragen till studieförbunden minskat med 21 procent

4.3 Bidrag till studieförbund från Region Gävleborg

Det regionala verksamhetsbidraget till studieförbunden i Gävleborgs län fördelas enligt en modell som också den följer en tidigare statlig fördelningsmodell. Medlen fördelas till 80% baserat på antal studietimmar de två senaste åren och till 20% baserat på deltagare under föregående år.⁴ Regionens medel fördelas enligt följande.

⁴ Region Gävleborg. Ansökningsblankett för verksamhetsbidrag till studieförbund, samt: Regler för verksamhetsbidrag och utvecklingsbidrag till studieförbund.

Tabell 3. Bidrag till studieförbunden från Region Gävleborg (hela regionavdelningarna)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ABF	2 693 453	2 779 059	2 665 031	2 802 605	2 722 816	2 805 236
Vuxenskolan	2 336 933	2 192 058	2 335 473	2 116 719	2 333 805	2 063 481
Studieförbundet	2 055 600	1 964 611	1 876 421	1 700 339	1 783 020	1 857 343
Bilda	1 462 416	1 311 777	1 359 541	1 633 569	1 309 060	1 344 622
NBV	602 768	724 541	921 764	968 008	949 644	1 135 828
Sensus	564 414	655 531	665 087	614 137	728 501	729 428
Folkuniversitetet	501 158	567 883	485 609	496 036	273 183	249 381
Ibn Rushd				164 861	273 396	353 833
Medborgarskolan	83 258	104 539	145 076	135 727	232 967	268 210
KBV					58 608	77 638
Summa	10 300 000	10 299 999	10 454 002	10 632 001	10 665 000	10 885 000

Region Gävleborgs bidrag till studieförbunden har ökat under de jämförda åren, från 10 300 tkr till 1 885 tkr, en ökning med sex procent.

4.4 Utveckling per förbund

I tabellen nedan jämförs utvecklingen av respektive studieförbunds verksamhetsbidrag från regionen och kommunen mellan åren 2012 och 2017. De förbund som inte bedrev någon verksamhet år 2012 jämförs med startåret istället (Ibn Rushd och KBV).

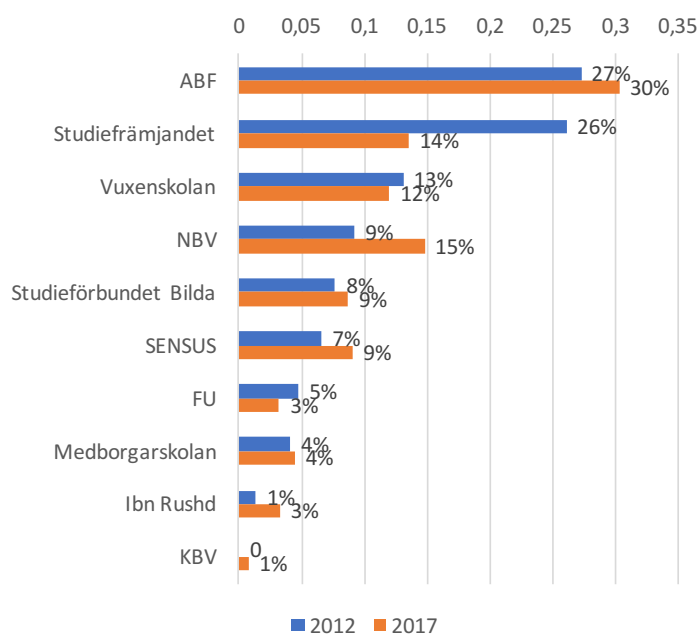
Det vi kan notera här är att det inom helheten finns stora förändringar för de enskilda förbunden. Beroende på utvecklingen av deltagartimmarna har vissa förbund ökat sina verksamhetsbidrag under de jämförda åren, medan andra har minskat dem. NBV har exempelvis ökat både sitt verksamhetsbidrag från kommunen och regionen under de jämförda åren (28 respektive 88 procent). Studieförbundet har samtidigt minskat sitt kommunala bidrag drastiskt med 59 procent, det regionala med 10 procent. Att det för vissa studieförbund, exempelvis Medborgarskolan råder en stor skillnad när det gäller utvecklingen av verksamhetsbidragen mellan kommun och region beror på att underlaget för de regionala bidragen kommer från hela länet. Det kan alltså finnas stor verksamhet i någon annan av länets kommuner som ger större förändringar på länsnivå. När det gäller just Medborgarskolan hade också de ett stort tapp i verksamhetsbidrag mellan åren 2012 och 2013. Därefter har de ökat bidragen markant även i Gävle kommun.

Tabell 4. Förändring 2012-2016 i bidrag till studieförbunden.

	Kommun	Region Gävleborg
ABF	-12%	4%
Studieförbundet	-59%	-10%
Vuxenskolan	-27%	-12%
NBV	28%	88%
Studieförbundet Bilda	-10%	-8%
SENSUS	9%	29%
FU	-46%	-50%
Medborgarskolan	-14%	222%
Ibn Rushd	89%	115%
KBV	-16%	32%
Totalt	-21%	6%

Den här förändringen av deltagartimmar och därmed verksamhetsbidrag kan också omsättas till något som skulle kunna kallas marknadsandelar för studieförbunden. Hur stor del av "kakan" tar respektive studieförbund? I figuren nedan beskrivs förbundens marknadsandel år 2012 respektive 2017 sett till andel av de kommunala verksamhetsbidrag respektive förbund erhåller.

Figur 3. Marknadsandel kommunala bidrag, studieförbund.

De förbund som ökat sin marknadsandel är förutom de nybildade Ibn Rushd och KBV Sensus, Bilda NBV och ABF. De som minskat är Vuxenskolan, Folkuniversitetet och framför allt Studieförbundet. På regional nivå är det framför allt Sensus och NBV som ökat, Studieförbundet har minskat även här, men inte lika mycket.

4.5 Övriga bidrag från kommunen

Varje studieförbund har möjlighet att precis som föreningar söka projekt- eller arrangemangsstöd. Det är enligt våra undersökningar dock inte särskilt många förbund som gjort detta de senaste åren. Utöver de här medlen finns det också några specialavtal för verksamhet som kommunen eller kommunala bolag slutit med förbunden.

Studieförbunden ABF och Vuxenskolan har möjlighet att nyttja lokaler som kommunen upplåter, Musikhuset och Kulturhuset. För dessa bägge lokaler betalade kultur- och fritidsförvaltningen 3 165 tkr år 2016. Därutöver betalar också kommunen hyran för Folkets hus i Norrsundet (Fyren) där ABF har en verksamhetssamordnare.

Från centralt håll i kommunen finns det för närvarande ungefär 16-18 projekt som är finansierade i större eller mindre omfattning av kommunstyrelsen. Ett av dessa innefattar ett studieförbund. Det är Vuxenskolan som får ett bidrag om 475 tkr per år över två år (2016-17) för att vägleda ensamkommande barn och unga i kulturaktiviteter. Vuxenskolan hade redan innan personer som arbetade med detta och kommunen gick in och finansierade en projektanställning.⁵

Ungefär samma upplägg finns i ett avtal mellan Gavlegårdarna, ABF och IK Sätra. Avtalet omfattar 600 tkr per år varav ABF erhåller 350 tkr för att tillhandahålla en tjänst om 50% som ska "verka i befintliga stadsdelsnätverk i Andersberg, Öster, Gävle Strand och Nordost samt starta upp ett nytt stadsdelsnätverk i stadsdelen Sätra."⁶ Avtalet omfattar också 250 tkr till IK Sätra som enligt avtalet ska tillhandahålla 2 tjänster om 100% för att driva en verksamhet öppen för alla på Paletten.

När det gäller KoF:s stödformer projektbidrag och arrangemangsstöd har vi gått igenom dessa för åren 2012-2016. Det är en minoritet av studieförbunden som sökt dessa stöd/bidrag genom åren. I tabellen nedan redovisas de beslutade medel som erhållits.

⁵ KLK Gävle kommun. *Projektbeskrivning: Integrationsprojekt för ensamkommande flyktingbarn i Gävle kommun.* 2016-04-25.

⁶ Gavlegårdarna. *Samarbetsavtal gällande drift av verksamheten på Paletten samt utveckling av stadsdelsnätverk.* 2017-02-27.

Tabell 5. Arrangemangsstöd och projektbidrag 2012-2016.

	2012	2013	2014	2015	2016
Projektbidr.					
Sensus	-	7 000	20 000	56 500	20 000
ABF	-	-	280 000	150 000	-
Vuxenskolan (SV)	-	20 000	-	-	105 000
Folkuniv.	-	-	-	-	25 000
Bilda	-	12 500	-	-	-
Studieförbundet	-	-	-	211 500	80 000
Medborgarskolan	-	-	-	-	12 000
NBV				40 000	25 000
Arrangemangsstöd	25 000	7 750	35 500	35 000	7 500
Totalt	25 000	47 250	335 500	493 000	424 500

Totalt är det ungefär 1,35 mkr som betalats ut i arrangemangsstöd och projektbidrag till studieförbunden genom åren. Under åren 2014 och 2015 var det en del av medlen som var stadsdelsmedel. Det året då mest projektbidrag betalades ut var 2015, därefter skedde en minskning under år 2016. ABF och Studieförbundet är de studieförbund som sökt och erhållit mest medel. När det gäller fördelningen av arrangemangsstöd har dessa främst gått till ABF och Studieförbundet Vuxenskolan. ÅR 2012 fanns det inte möjlighet för studieförbunden att söka projektbidrag.

När vi har gått igenom bidragen med ett urval av studieförbund är det samtidigt en del extra projektmedel som har redovisats från dem. Det rör sig inte om några stora summor men projektmedel på ungefär 20-50 tkr enstaka år. Dessa medel redovisas inte i figuren ovan.

5 Ekonomin ur studieförbundens perspektiv

Vi har genomfört intervjuer med ett urval av studieförbund, både större och mindre för att dels få en uppfattning om hur deras ekonomi ser ut i Gävle och dels få deras bild av den ekonomiska situationen. Vid intervjuerna har vi även resonerat en del kring studieförbundens verksamhet överlag och relationerna till kommuner och andra offentliga aktörer.

Nedan har vi sammanställt redovisning från ett urval av förbund som bedriver verksamhet i Gävle kommun. Det är endast fyra förbund⁷ som har bidragit med redovisningsutdrag i den här undersökningen så materialet är begränsat. Vi har valt att redovisa bidragen som en helhet och som andelar. Detta för att synliggöra situationen i Gävle som helhet för förbunden.

⁷ NBV, studieförbundet Bilda, Folkuniversitetet och Medborgarskolan.

Tabell 6. Fördelning av studieförbundens bidrag i Gävle kommun.

	2012	2013	2014	2015	2016
Stat	76%	78%	78%	76%	77%
Region	13%	13%	13%	14%	12%
Kommun	11%	9%	9%	9%	11%

De aktuella förbunden har kunnat öka sina intäkter mellan åren 2015 och 2016, därmed ligger kommunens andel av bidragen på samma nivå 2016 som år 2012. För att det ska kunna göras en beskrivning av helheten krävs det dock att samtliga förbund redovisar ekonomin för verksamheten i Gävle kommun.

De förbund som vi mötte under studien redovisar hur den ekonomiska situationen förändrats fram till idag. Återkommande i samtalen är att den statliga ersättningsmodellen är komplex och att varje förändring i den nationella styrningen skapar nya utmaningar för studieförbunden. Exempelvis innebär förändringar till 2017 års ersättningsmodellen att i synnerhet de mindre studieförbunden i de små kommunerna får svårare att erhålla bidrag eftersom det läggs större vikt vid antalet unika deltagare. Det finns också en utmaning i relation till det nationella systemet eftersom det finns en eftersläpning i ersättningarna. Exempelvis har NBV ökat sin studiecirkelverksamhet markant under de senaste åren. Det här sätter press på verksamheten.

Kommunens ersättning utgör som beskrivits en tämligen liten del av de flesta studieförbundens totala omsättning. Men: *"Varje krona räknas. Minskar kommunen på sitt bidrag innebär det att vi får sämre förutsättningar att skapa cirkelverksamhet, vilket i sin tur ger avspeglningar i både den statliga ersättningen och den regionala ersättningen."* Samtliga studieförbund betonar att hela deras ekonomiska situation hänger ihop eftersom en krona i bidrag från kommunen förmerar verksamheten..

Oavsett framtida ersättningsmodeller är det flera av studieförbundens representanter som framhåller vikten av att behålla ett verksamhetsbidrag någorlunda i linje med dagens utformning. En av de intervjuade studieförbundsrepresentanterna beskriver hur det kommunala bidraget förmeras i verksamheten:

"Öka det helst! För varje krona kommunen satsar på oss inom ramen för kulturprogram och folkbildning så kan ju vi skapa ännu mer verksamhet i kommunen. 1+1 blir inte två vissa beräkningar gör gällande att varje investerad krona i idéburen verksamhet genererar 6 kronor."

Det förbunden är oroliga för är att kommunen ska minska grundbidraget och i större omfattning rikta resurser mot projekt och definierade målgrupper. Problemen för studieförbunden är att många sådana projekt inte kan räknas in i studiecirkelverksamhet, vilket då innebär att de inte erhåller samma statliga ersättning. Om annan verksamhet överstiger 30% av verksamheten riskerar de också att inte längre räknas som studieförbund.

I samma härad av hur ekonomin samspelar finns frågan om att ABF och Vuxenskolan har upplåtelseavtal kring vissa fastigheter. Från de andra studieförbunden upplevs detta som ett orättvist gynnande och åsidosättande av likställighetsprincipen i förhållande till de olika studieförbunden. Å andra sidan så upplever representanter från de förbund som äger dessa

avtal att de bjudit in och välkomnat att andra studieförbund har verksamheter i dessa lokaler. I och med att upplåtelseavtalen kräver såväl att anställa personal som att underhålla lokaler så ser studieförbunden avtalet som förhållandevis rättvist. Kommunen får någon som ser till att det bedrivs verksamhet i lokalerna samtidigt som lokalerna hålls i gott skick.

Det finns en önskan från studieförbunden om en utökad dialog med kommunen i frågor som rör både ekonomi och verksamhet. Att göra en uppföljning någon gång per år med utgångspunkt i vilken verksamhet som gjorts och vad pengarna från kommunen använts till skulle de intervjuade representanterna uppskatta.

6 Bidrag till studieförbund i andra kommuner

I denna studie har vi jämfört Gävles verksamhet med tre andra kommuner som är valda utifrån att de har ungefär lika många invånare och har olika inriktning på kultur- och fritidsverksamheten. En del har uttryckligen högre ambitioner än andra. De kommuner vi jämför Gävle med är Umeå, Sundsvall och Jönköping. I tabellen nedan redovisas en sammanställning över bidragen till studieförbunden i de fyra kommunerna åren 2014-16.

Tabell 7. Bidrag till studieförbund jämförelsekommuner (Källa: Folkbildningsrådet)

	2014	2015	2016	Invånare	Kr/inv (2016)
Gävle	3 698 348	3 700 000	3 672 355	99 788	36,8
Sundsvall	4 234 108	4 236 000	4 204 350	98 325	42,8
Jönköping	4 951 788	4 880 000	4 843 538	135 297	35,8
Umeå	8 796 070	8 800 000	8 535 743	122 892	69,5

Umeå sticker ut med ett markant högre verksamhetsbidrag till studieförbunden än de övriga kommunerna både sett till totalt bidrag och sett till kr/invånare. Gävle har den lägsta ersättningen av de jämförda kommunerna sett till totala bidrag. Men sett till kr/invånare ligger Gävle ungefär i nivå med Jönköpings kommun.

I de intervjuer vi genomfört med representanter för kultur och fritidsförvaltningar (eller motsvarande förvaltningar med ansvar för studieförbund) är det ingen av kommunerna som minskar sina bidrag i någon större omfattning till 2017, på det sättet som Gävle gjort. Jönköping minskar bidragen med 60 tkr.

Sundsvall har idag en gammal modell som reviderades senast 2007 och de har för avsikt att utforma en ny modell, bättre anpassad till de förutsättningar som råder idag på de statliga bidragen. Den nuvarande fördelar primärt på studietimmar med ett tillägg för prioriterade grupper och perifera områden i kommunen. Även en särskild del för kulturverksamhet. En synpunkt från studieförbunden har varit att deras inrapportering av verksamhetsstatistik till kommunen inte följer den som de rapporterar in till SCB/Folkbildningsrådet. Ingen särskild uppföljning görs i samråd med studieförbunden, däremot har en intervjurunda gjorts för något år sedan för att inhämta synpunkter på nuvarande stödsystem och samverka med kommunen. Förbunden har möjlighet att söka medel som andra föreningar för särskilda projekt. Det finns inga särskilda avtal i form av lokaler eller dylikt.

Umeå kommun har en modell som i stort följer den tidigare statliga fördelningsmodellen med 70% i grundbidrag (baserat på studietimmar senaste 3 åren), 20% antal deltagare och

10% utifrån kulturarrangemang. Det avsätts också innan denna fördelning 300 tkr i en "förbundsgemensam" pott som används till gemensamma initiativ i samverkan mellan studieförbunden. I Umeå pågår det inga diskussioner om att ändra på inriktningen för studieförbunden, däremot pågår en översyn av föreningsstödet i allmänhet. Inriktningen här är att ha ett "rakare" stöd som är mer av årliga pengar och mindre av särskilda projektbidrag. Studieförbunden har möjlighet att söka bidrag som andra föreningar. Det finns inga särskilda avtal i form av lokaler eller dylikt.

Samverkan med studieförbunden sker löpande, men framför allt genom en årlig uppföljning av verksamheten genom ett samråd. Här finns det möjlighet att från respektive håll lyfta frågor som är aktuella. Ofta är det representanter från kulturnämnden som är närvarande.

Jönköpings kommun ändrade sin modell 2014 senast och den följer den dåvarande statliga modellen. Det finns inga diskussioner om att ändra modellen idag. Studieförbunden har möjlighet att söka bidrag som andra föreningar. Det finns inga särskilda avtal i form av lokaler eller dylikt.

Uppföljning och samverkan med studieförbunden har varierat över åren. Det brukar vara något studieförbund per år som besöker nämnden och berättar om sin verksamhet. Ibland deltar en kommunrepresentant vid studieförbundens gemensamma "lokala folkbildningsråd".

7 Slutsatser

I denna utredning har vi haft för avsikt att belysa studieförbundens ekonomi i relation till kommunen, Region Gävleborg och staten. När det gäller kommunens medel har vi sammanställt en helhetsbild utifrån de totala medel som går från kommunen till studieförbunden både från kultur och fritid, kommunala bolag och andra förvaltningar. Sammanställningen som visas nedan innefattar de viktigaste delarna av kommunens bidrag. Här kan vi konstatera att det för en del av förbunden finns kommunala medel som ger dem möjlighet att bedriva verksamhet i större omfattning än vad verksamhetsbidragen indikerar. Genom särskilda upplåtelseavtal där kommunen betalar hyran för lokaler och specifika projekt bidrar kommunen med totalt 5,6 mkr utöver verksamhetsbidraget till studieförbunden.

Tabell 8. Sammanställning över totala medel som fördelas till studieförbunden från Gävle kommun (bidrag, projektmedel, upplåtelse av lokaler)

	2012	2013	2014	2015	2016	Medel utöver verksamhetsbidrag
ABF	2 658 483	2 797 705	3 386 705	3 467 904	4 376 904	3 255 500
Studieförbundet	1 018 200	690 110	690 110	713 025	581 525	80 000
Vuxenskolan	1 183 989	1 178 577	1 216 577	1 468 086	2 607 086	2 162 500
NBV	358 498	468 381	468 381	587 208	572 208	25 000
Bilda	298 969	324 572	312 072	321 481	321 481	0
SENSUS	256 091	312 649	325 649	390 510	354 010	20 000
Folkuniversitetet	183 954	121 874	121 874	118 920	143 920	25 000
Medborgarskolan	158 684	92 250	92 250	163 473	175 473	12 000
Ibn Rushd	53 131	24 382	24 382	120 050	120 050	0
KBV	0	0	0	27 344	27 344	0
Totalt	6 170 000	6 010 500	6 638 000	7 378 000	9 280 000	5 580 000

Alla projekt och hyresavtal förutsätter någon form av motprestation från studieförbunden. Det är alltså inte medel som finns tillgängliga för att bedriva vilken verksamhet som helst utan ofta är det villkorat mot en anställning som i fallet med områdesmedlen som ABF erhåller från Gavlegårdarna.

En särställning i ersättningarna tar förstås de upplåtelseavtal som gäller för Kulturhuset (fängelset) och Musikhuset. Här är det två av förbunden (ABF och Studieförbundet Vuxenskolan) som har tillgång till lokalerna mot att de bedriver verksamhet där under vissa tider.

Jämfört med andra kommuner som ingått i denna utredning har Gävle kommun ett verksamhetsbidrag till studieförbunden som ligger något under genomsnittet. Jämfört med kommunerna Umeå, Sundsvall och Jönköping är det i och med sänkningen år 2017 Gävle kommun som har lägst ersättning per invånare. Samtidigt är det i ingen av de andra kommunerna några förbund som har lokaler som kommunen betalar. När det gäller projektmedel och arrangemangsstöd finns även detta i de andra kommunerna att söka för studieförbunden.

Från studieförbundens sida finns ett kraftfullt försvarande av den befintliga modellen med verksamhetsbidrag. De ser att detta verksamhetsbidrag utgör en viktig grundplåt till verksamheten som sen förmeras av regionala och statliga bidrag. För övrigt har det i denna utredning kommit fram synpunkter på samverkan mellan kommunen och studieförbunden som vi anser behöver adresseras. Förbunden önskar ett utökat utbyte med kommunen i frågor som rör både ekonomi och verksamhet.

7.1 Områden att fokusera på i fortsatt arbete med studieförbunden i Gävle kommun

- Nämnden bör se bidragen till studieförbunden ur ett helhetsperspektiv. Här finns det anledning att se över upplåtelseavtalen gällande lokaler till vissa av studieförbunden. Särskilt i relation till den pågående lokalöversynen som görs.
- Det finns också anledning att tillse tydligare samtalsforum mellan studieförbunden och kommunen gällande verksamhetsutveckling och bidrag, i andra kommuner finns det exempel på årliga träffar.
- I det längre perspektivet finns det anledning att se över modellen för verksamhetsbidrag till studieförbunden som idag bara är kopplad till studietimmar.